

2021-07-09

svea.hovratt@dom.se

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

Föreläggande mål nr P 13722-20

Detaljplan avseende Kvarteret Hästen 21 i stadsdelen Norrmalm i Stockholms kommun.

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har förelagts att yttra sig över Riksantikvarieämbetets, RAÄ:s, yttrande 2021-06-29 i ärendet. SBF anför i det följande några kommentarer som förstärkning av de argument föreningen anført i sitt överklagande.

Riksintresset

SBF välkomnar det grundliga och väl genomarbetade yttrandet, vars slutsats är att projektet skulle medföra påtaglig skada på riksintresset för *Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115)*. Som skäl anför RAÄ sammanfattningsvis att projektet skulle skada stadens siluett, vyerna på avstånd och gatuvyerna, skador som ska ses tillsammans med tidigare utförda negativa siluettförändringar. Även rivningen som sådan av byggnaden på Hästen 21 bedöms som påtaglig skada på riksintresset genom förlust av kulturhistoriska värden.

SBF finner stöd i RAÄ:s yttrande för samtliga av föreningen anförda motiveringar för att kommunfullmäktiges beslut att antaga förslaget till detaljplan för Hästen 21 bör upphävas med hänsyn till påtaglig skada på riksintresset (miljöbalken 3 kap 6§).

Stadsbilden

I RAÄ:s yttrande ingår ett antal bilder från olika vyer. SBF konstaterar att vyerna väl belyser effekterna för stadsbilden om planförslaget genomförs. Byggnaden på grannfastigheten Hästen 22 har en högsta höjd på + 48 meter, Denna byggnad syns väl i stadsbilden i flera vyer. För Hästen 21 föreslås trappande höjder med +47,9 meter som dominerande höjd (d.v.s. samma höjd som Hästen 22) och med + 54 meter som högsta höjd (d.v.s. 6 meter högre än Hästen 22).

Kring korsningen Regeringsgatan/Mäster Samuelsgatan har byggnaderna samstämda höjder med den befintliga byggnaden på Hästen 21, d.v.s. cirka + 33 meter. Den nya byggnaden skulle få höjden + 40,7 mot gatorna, d.v.s. den skulle bli nära 8 meter högre jämfört med övriga byggnader kring korsningen och också bli betydligt högre än den huvudsakliga takfotshöjden utmed de båda gatorna. Hötorgshusens betydelse i stadsbilden, symbolen för Stockholms centrum, skulle avsevärt minska.

Bilderna i RAÄ:s yttrande visar alltså att den nya byggnaden enligt planförslaget avsevärt skulle påverka den samlade stadsbilden i många vyer. Bilderna visar också att effekten av den nya byggnaden skulle bli en kraftig förändring av den befintliga skalan i närmiljön utmed

Svenska byggnadsvårdsföreningen
Box 6442
113 82 Stockholm

www.byggnadsvard.se
Tel: 08-30 37 85
E-post: kansli@byggnadsvard.se

Regeringsgatan och Mäster Samuelsgatan. Förutom den påtagliga skadan på flera av uttrycken för riksintresset kan konstateras att förslaget strider mot plan- och bygglagen genom att det inte utformat med hänsyn till stadsbilden, kulturvärden på platsen och intresset av en god helhetsverkan. (plan- och bygglagen 2 kap 6§).

Länsstyrelsens uppdrag

Som SBF skriver i sitt överklagande bedömde länsstyrelsen i sitt granskningsyttrandet över planförslaget för kv. Trollhättan 30, Gallerian, att planen inte skulle medföra påtaglig skada på riksintresset. Två tjänstemän på länsstyrelsen reserverade sig dock mot detta uttalande. Av en av vyerna, från Strömmen, i RAÄ:s yttrande framgår det dock tydligt att "Gallerians påbyggnad påverkar negativt upplevelsen av Operan och Jacob kyrka" vilket enligt SBF:s mening bör bedömas som påtaglig skada på riksintresset.

I granskningsyttrandet över planförslaget för Gallerian skrev länsstyrelsen vidare att "Länsstyrelsen konstaterar samtidigt att föreliggande planförslag innebär att utrymmet för tillkommande på- och nybyggnader med högre byggnader i Stockholms city, utan att komma i konflikt med riksintresset, minskat betydligt". Trots detta tidigare uttalande i samband med Gallerianärendet och trots att länsstyrelsen i granskningsyttrandet för förslag till detaljplan för Hästen 21 bedömer att planförslaget skulle medföra påtaglig skada på riksintresset är det ytterst anmärkningsvärt att länsstyrelsen ändå godkänt planen. RAÄ bekräftar i sitt yttrande att planförslaget skulle medföra påtaglig skada på flera grunder, vilket innebär att förslaget är lagstridigt.

SBF anser att länsstyrelsen åsidosatt sitt uppdrag som tillsynsmyndighet i dessa båda ärenden och att domstolen bör ha detta i åtanke vad gäller länsstyrelsens bedömning att ett genomförande av förslaget till detaljplan för Hästen 21 inte skulle medföra påtaglig skada på riksintresset (plan- och bygglagen 11 kap, 10§,1).

Kumulativ skada

SBF framhåller i sitt överklagande att ännu är siluetten relativt väl sammanhållen i City genom att byggnaderna i huvudsak håller sig till stenstadens takfotshöjd. Kommunens *Program för City* är emellertid vagt utformat bland annat vad gäller förhållningssätt till hushöjder vad gäller gatumiljöer, siktstråk och stadens siluett. Det finns därför en stor risk att projekten framledes bedöms ett och ett utan helhetssyn, vilket innebär att den sammanlagda negativa effekten successivt kan bli alltmer omfattande än den redan är.

RAÄ diskuterar i sitt yttrande vikten av att se ärenden i ett brett perspektiv för att undvika kumulativ skada och konstaterar att "senare års bebyggelsekompletteringar i city har utifrån riksintresset kulturmiljövärden minskat utrymmet för ytterligare på- och nybyggnader". SBF välkomnar RAÄ:s uttalande: "För att frågan om påverkan på vyer och silhuetter framledes ska kunna analyseras och bedömas på ett relevant sätt behöver särskilda utredningar vidtas och systematiska arbetsmetoder utvecklas". Av förarbetena till 3 kap miljöbalken framgår också att ett *helhetsperspektiv* ska läggas på vad som är en lämplig utveckling i hela det geografiska område som riksintresset omfattar.

SBF vill särskilt betona vikten av att förslaget till detaljplan för Hästen 21 inte bara ska bedömas i sig utan som en del av en successivt ökande kumulativ negativ effekt på riksintresset, både sett inifrån och utifrån Cityområdet.

Rivning av den befintliga byggnaden

RAÄ betonar värdet av miljön som helhet – den rivningshotade byggnaden och angränsande av Stadsmuseet blåklassade byggnader – och menar att denna miljö ”bildar ett tydligt läsbart inslag, årsring, i stadens utveckling. Även om siluetten inte skulle påverkas av en ny, lägre byggnad bedöms rivningen som sådan medföra påtaglig skada genom förlust av kulturhistoriska värden.” RAÄ ser alltså den rivningshotade byggnaden i sig som en del av riksintresset.

SBF framhåller i sitt överklagande, förutom avstyrkan att en kulturhistoriskt värdefull byggnad rivs, också att rivningen strider mot det nationella miljö kvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*. RAÄ utvecklar denna aspekt i sitt yttrande och hänvisar till att ”hänsyn till total klimatpåverkan, livscykelanalyser, hållbarhet, koldioxidutsläpp, kulturmiljön som resurs, God bebyggd miljö, Gestaltad livsmiljö, förvaltning av befintlig miljö m.m. är nu högaktuella begrepp och frågeställningar att beakta i stadsplanering.”

Den befintliga byggnaden är inte mer än cirka 50 år gammal och fullt funktionell. SBF vill här framhålla RAÄ bedömning ”att den berörda byggnaden interiört är relativt tålig för att åtgärder för uppfyllande av moderna komfortkrav ska kunna fortsätta genomföras i stället för rivning”. Alltför ofta rivs funktionella byggnader, kanske inte mer än 40 till 50 år gamla, för att ge plats för större och mera vinstgivande projekt och bidrar härmed till Sveriges utsläpp av växthusgaser, varav byggbranschen svarar för cirka 20 %.

SBF vill här framhålla att den föreslagna rivningen av den befintliga byggnaden på Hästen 21 dels enligt RAÄ:s bedömning i sig strider mot riksintresset och dels mot målet om begränsad klimatpåverkan. Ett genomförande av rivningen skulle innebära att de allmänna intressena att värna kulturarvet och minska klimatpåverkan åsidosätts till förmån för enskilda vinstintressen.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen

Tomas Nyström
Ordförande

Kristina Berglund
Adjungerad styrelseledamot